

23a Mostra Internacional Films de Dones Barcelona

De cierta manera

Direcció: Sara Gómez; **Guió:** Sara Gómez i Tomás González; **Producció:** ICAIC; **Música:** Sergio Vitier; **Fotografia:** Luís García; **Muntatge:** Iván Arocha; Intèrprets: Mario Balmaseda, Yolanda Cuéllar, Matio Limonta **Gènere:** Documental/Ficció; **Format:** 35 mm; **Duració:** 79'

País i any producció: Cuba, 1974

La creació del barri cubà de Miraflores, construït l'any 1962 amb els esforços dels qui havien d'habitar-lo, fou una de les primeres mesures que es posaren en pràctica després del triomf de la revolució. Aquest és l'escenari que Sara Gómez ha escollit per parlar del procés de transformació de la societat cubana. En el film, Yolanda, una professora d'escola primària, no troba els mètodes pedagògics necessaris per a controlar el comportament d'uns nens rebels que no poden sostreure's de la realitat de la qual procedeixen. La pel·lícula mostra que l'enderrocament dels *bohíos* no és suficient per enrutar les mentalitats i les actituds d'aquells que viuen als barris marginals.

De cierta manera és alhora una òpera prima i una obra pòstuma, ja que la seva directora estava rodant el seu primer llargmetratge de ficció quan va morir, a l'edat de 32 anys. La pel·lícula fou acabada per Tomás Gutiérrez Alea, Julio García-Espinosa, i Rigoberto López. Explica l'experiència d'una professora enviada a treballar en un barri on han estat enrunats els vells edificis, i on els seus propis veïns s'estan constraint noves cases, amb les quals prenen transformar el caràcter i la realitat del lloc on viuen. Barreja de ficció i documental, mitjançant les peripècies de la protagonista, de les seves relacions sentimentals amb un habitant de la barriada i del contacte diari amb els infants de l'escola als que dóna classes, es dibuixa un retrat dels canvis i conflictes de la societat cubana sorgida de la revolució de 1959. Aquesta obra ha estat sovint presentada com un model del cinema feminista que s'ha fet a l'Amèrica Llatina.

Filmografia i premis

Sara Gómez va ser una directora d'origen afrocubà, morta prematurament l'any 1974. Estudià literatura, piano i etnografia. Abans d'ingressar a l'Institut Cinematogràfic Cubà (ICAIC), havia treballat com a periodista. Va ser la primera directora de cinema sortida d'aquesta institució, i va ser ajudant de direcció dels realitzadors cubans Jorge Fraga i de Tomás Gutiérrez Alea. En la seva filmografia destaquen documentals com *Iré a Santiago*, *Excursión a Vuelta Abajo*, *Y tenemos sabor*, *En la otra isla*, *Isla del tesoro*, *Poder local, poder popular*, *Un documental a propósito del tránsito*, *Atención prenatal*, *Año uno*, *Mi aporte*, i *Sobre horas extras y trabajo voluntario*, i sobretot el film *De cierta manera* que és el seu treball més conegut.

23a Mostra Internacional Films de Dones Barcelona

Declaraciones d'Alfredo Hernández Gómez (fill de Sara Gómez)

“En plena Guerra Fría, con los sistemas educativos y sociales importados de Rusia, ella levantó su propia voz para denunciar la situación real de la Isla y la estoica participación de su gente en el sueño de una sociedad que para muchos era considerada un modelo social. [...] Perdí muy pequeño a mi madre, soy el menor de tres hermanos. Lo curioso ha sido descubrirla a lo largo de las décadas a través de sus películas. Allí se encuentra su esencia más pura, la de cubana aguerrida, curiosa, siempre del lado de la justicia. [...] Su obra es actual por ser absolutamente verídica: eran tiempos del Gulag ruso, de una vigilancia atroz, donde la mayoría de los niños y jóvenes cubanos crecían bajo un programa educativo y social en el que voces como las de Sara Gómez se antojaban escandalosas. [...] La obra de mi mamá mostraba a un tipo de cubano que en ese tiempo tenía una ideología limpia, llena de ilusión por construir una patria mejor, pero lo más importante es que nunca se olvidó de la crítica, no le interesaba mostrar mundos idealizados, sólo ser un testigo fiel de su época y su tiempo”.

Canal Documental TV (Mèxic), Nota de premsa

Declaraciones de la crítica

“Valor aparte que encontramos en *De cierta manera*, como expresión de su madurez artística, es el haber trabajado con personajes reales que se representaban a sí mismos, y con actores profesionales que actuaban historias de ficción tomadas de la realidad, y haber logrado una coherencia y organicidad en las actuaciones, de manera tal que el naturalismo en la puesta en escena y la actuación se logra de forma convincente y digna al integrarse a las mismas. También es notoria la fusión que se logró en el largometraje entre el género documental y el de ficción, y en mi criterio sobresale entre los aspectos técnico-formales del filme. Este elemento dentro de la obra llegó a alcanzar dimensión propia y valor en sí mismo y permitió un mayor acercamiento a la realidad que se abordaba, a la vez que un más profundo análisis de la misma”.

Marucha Hernández, Revista Cine Cubano